

TreProX: Innovations in Training and Exchange of Standards for Wood Processing

GÆÐAFJALIR 4 FLOKKUNARÁÐFERÐIR

ÓLAFUR EGGERTSSON

TREPROX -BÓKIN GÆÐAFJALIR VIÐSKIPTAFLOKKUN Á TIMBRI ÚR BARRTRJÁM

Gæðafjalir

Viðskiptaflokkun
á timbri úr barrtrjám

4. Flokkunaraðferðir

Þetta verkefni er unnið með styrk frá
Erasmus+, samstarfsáætlun ESB
Erasmus+

Trétækniráðgjöf slf.

Eiginleikar og einkenni á söguðu timbri ráða því hvernig það raðast í gæðaflokka.

Flokkar						
OS				V (Fimmti)	VI (Úrkast)	VII
OS I	OS II	OS III	OS IV	V	VI	VII

Aðalflokkarnir eru OS, V, VI og VII.

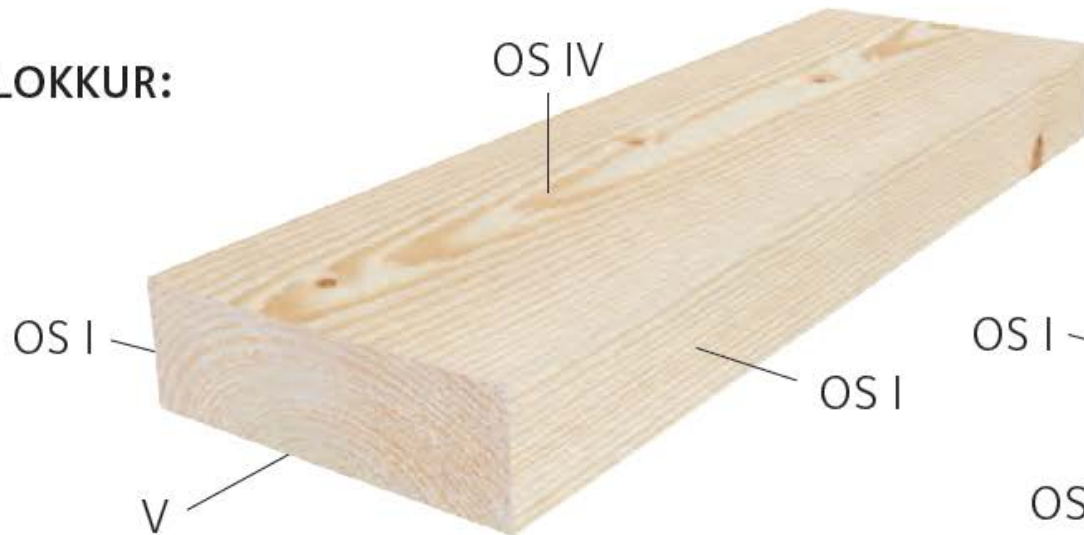
Flokkunaraðferðir

- Hver hlið er metin fyrir sig og er merkt sínum FLOKKI.
- Við flokkun eru gæði efnisins metin í heild, ein hliðin getur verið FLOKKI lægri en FLOKKUR efnisins.

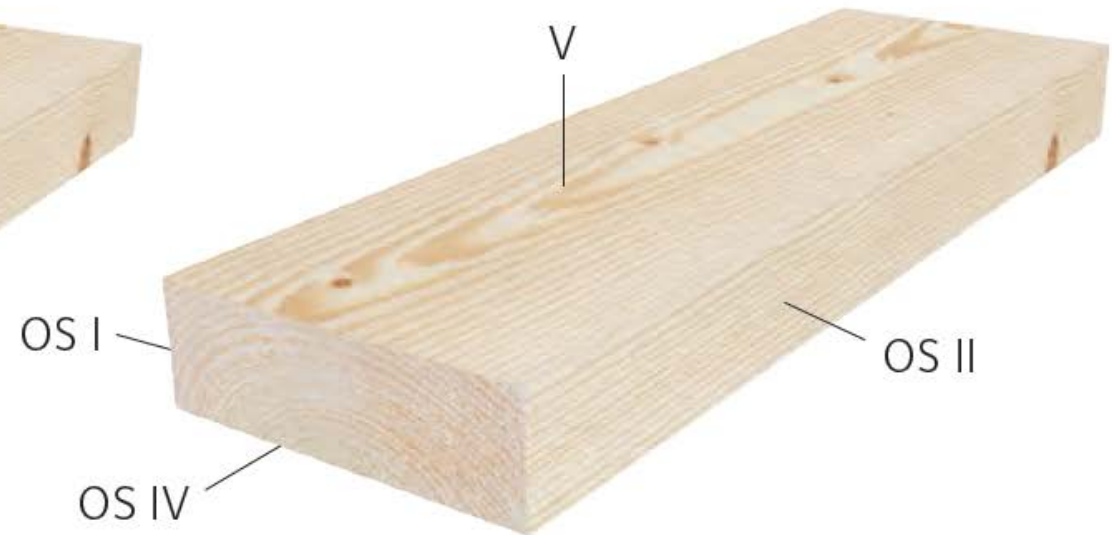
Ákvörðun um flokka

Dæmi:

FLOKKUR:

FLOKKUR OS IV

FLOKKUR OS IV

Almennt

- Viðskiptaflokkun á við allt sagað og/eða unnið timbur.
- Reglurnar gilda fyrir neðri mörk fyrir hvern gæðaflokk.
- Timbursending sem er flokkuð eftir þessari flokkun á að vera með hæfilega gæðaskiptingu innan flokksins.

Dæmi úr flokkunartöflu 1

Kvistir

Flokkunartafla 1 - Heiti og einkenni kvista.

FLOKKUR YFIRBORDSEFNIS		OS I		OS II			OS III			
Kvistgerð		Lifandi kvistir	Hám. fjöldi	Lifandi kvistir	Dauðir kvistir	Hám. fjöldi	Lifandi kvistir	Dauðir kvistir	Barkar-kvistir	Hám. fjöldi
Fjöldi kvista á metra. Við hámarksstærð:		1	1	2	1	3	3	3	1	5
KVISTSTÆRÐ (mm) Við þykkt ≤ 29 mm			Alls Fk			Alls Fk				Alls Fk
Við breidd: – 115 mm		8	8	10	7	20	10	7	5	30
116 – 150 mm		8	8	10	7	20	15	11	8	45
151 – 200 mm		8	8	15	11	30	20	14	10	60
201 – mm		8	8	15	11	30	25	18	13	75

OS IV				V					VI				
Lifandi kvistir	Dauðir kvistir	Barkar-kvistir	Hám. fjöldi	Lifandi kvistir	Dauðir kvistir	Barkar-kvistir	Fúinir kvistir	Hám. fjöldi	Lifandi kvistir	Dauðir kvistir	Barkar-kvistir	Fúinir kvistir	Hám. fjöldi
4	4	2	7	5	5	3	3	11	–	–	–	–	Ótakm.
			Alls Fk					Alls Fk					Alls Ótakm.
20	14	10	80	35	25	21	18	175	55	55	55	55	–
25	18	13	100	40	28	24	20	200	60	60	60	60	–
30	21	15	120	45	32	27	23	225	65	65	65	65	–
35	25	18	140	50	35	30	25	250	70	70	70	70	–

Athugasemdir við flokkunartöflu 1, sjá blaðsíðu 66 - 67 í bók

Litlir kvistir

Lifandi og dauðir, þurrir kvistir sem eru 10 mm eða minni eru ekki metnir í FLOKKI OS I – FLOKKS VI.

Lifandi og dauðir, þurrir kvistir sem eru 7 mm eða minni eru ekki metnir í FLOKKI OS I – FLOKKS III

Uppbótarreglur fyrir kvistafjölda

Ef kvistastærð er minni en töflugildi sýna í ákveðnum FLOKKI er leyft að auka kvistafjölda. En það þarf að halda sig innan töflugilda fyrir heildarmagn í mm fyrir kvisti (= f jöldi kvista x stærð) fyrir ákveðna kvistgerð.

Fastur kvistur

Kvistir eiga að vera fastir í FLOKKI OS – FLOKKS V.

Barkarkvistur

Kvistur þar sem minnst 25% af ummáli kvistsins er umvafið berki og er metinn sem þurrkvistur.

Fúinn kvistur

Sama hver stærðin er fúinn kvistur er ekki leyfður á betri breiðhlið. Gildir fyrir FLOKK OS I – FLOKKS OS IV.

(framhald)

Lausir kvistir, kvistgöt

Efni með lausa kvisti eða kvistgöt stærri en 30 mm er flokkað í FLOKK VI. Stærri kvistgöt eru flokkuð í FLOKK VII.

Innþornaðir kvistir

Innþornaðir kvistir eru leyfðir ef þeir mælast innan mælímárka fyrir efnið, annars eru þeir skilgreindir sem lausir kvistir eða kvistgöt.

Flutningsskemmdir

Flutningsskemmdir sem hægt er að meta samkvæmt dýpt og ummáli, lengd og breidd, eru leyfðar á sama hátt og barkarkvistur.

Flokkar						
OS				V (Fimmti)	VI (Úrkast)	VII
OS I	OS II	OS III	OS IV	V	VI	VII

Aðalflokkarnir eru OS, V, VI og VII.

Dæmi úr flokkunartöflu 2

Önnur einkenni

Flokkunartafla 2 - Önnur einkenni

Einkenni	TIMBURFLOKKAR					
	OS I	OS II	OS III	OS IV	V	VI
Leyft hámark						
Barkarvasi og yfirvöxtur (annað hvort)						
Fjöldi á versta metra (stk)	0	0	0	1	1	1
Einstakt einkenni, lengd (mm)	0	0	0	100	200	300
Einstakt einkenni breidd (mm)	0	0	0	10	15	30
Trjákvöðuvasi						
Fjöldi á versta metra (st)	0	1	1	2	2	2
Einstakur trjákvöðuvasi, lengd (mm)	0	20	40	50	100	150
Trjákvöðuviður						
Hlutfall (%) af yfirborði	0	0	0	5	30	50
Viðbragðsviður (þrýstiviður) og sveipvöxtur (hvort sem er)						
Hlutfall (%) af yfirborði	0	0	0	10	20	50
Trefjaskekkja og trefjasprungur						
Stærð á frávik (a:b)	1:15	1:15	1:12	1:10	1:7	1:2
Toppbrot						
Hlutfall (%) af breidd hliðar	0	0	0	10	30	50

Athugasemdir við flokkunartöflu 2, sjá blaðsíðu 69 í bók

Uppbótarreglur fyrir trjákvöðuvasa, barkarvasa og yfirvöxt

Ef trjákvöðuvasarnir eru styttri en töflugildin sýna fyrir viðeigandi FLOKK er leyfilegt að fjölga trjákvöðuvösum. Heildartölugildi í töflunum ræður fjölda af trjákvöðuvösum í mm (=fjöldi trjákvöðuvasa x lengdin).

Trefjastefna

Trefjastefna = a:b.

Frávik (a) frá lengdarstefnu (b).

Toppbrot

Skemmd sem líkist kvisti og er flokkuð sem hornkvistur.

Skordýraskemmdir eru ekki leyfðar.

Einkenni af sömu tegund sem eru fleiri en eitt á yfirborði, eru gefin upp í samanlögðu hlutfalli (%) = $x_1 \cdot$

$y_1 + \dots + x_n \cdot y_n$.

Mæling: málin x og y eru mál á hugsuðum feringi sem umliggur skemmdina.

Dæmi úr flokkunartöflu 3

Framleiðslutengd einkenni

Flokkunartafla 3 Framleiðslutengd einkenni

Einkenni	TIMBURFLOKKAR					
	OS I	OS II	OS III	OS IV	V	VI
Vankantur						
Breidd (mm)	3	3	3	10	15	20
Dýpt, hlutfall (%) af þykkt við:						
efnisþykkt ≤ 25 mm				30	35	40
OS I – III uppgefið í (mm)	3	3	3			
Efnisþykkt > 25 mm				15	20	25
OS I – III uppgefið í (mm)	3	3	3			
Lengd, hlutfall (%) af efnislengd	100	100	100	20	30	40
Sprungur, við 20 % viðarraka						
Sprungur í breiðhlið, ekki gegnumgangandi, hlutfall (%) af efnislengd við:						
Efnisþykkt < 45 mm	0	0	10	20	30	75
Efnisþykkt ≥ 45 mm	0	0	15	25	35	100
Gegnumgangandi sprungur, lengd (mm)	0	0	0	0	0	100
Endasprungur, lengd í hvorum enda (mm)	35	35	35	50	50	100
Hringsprungur, breidd (mm)	0	0	10	10	15	30

Athugasemdir við flokkunartöflu 3, sjá blaðsíðu 71 í bók

Vankantur

Vankantur sem er 3 mm eða minni er alltaf leyfður.

Í FLOKKI OS IV og FLOKKI V er leyfður vankantur sem er samkvæmt töflu 3, *blaðsíðu 71*, en mest 15% af fjölda. Börkur er ekki leyfður.

Vankantur sem er stuttur er leyfður í FLOKKI OS IV – FLOKKS VI

Ef hann er í mesta lagi helmingur af efnisþykkt og er ekki lengri en efnisbreidd (þó í mesta lagi 150 mm). Hann má ekki vera í efnisendanum. Fjöldi af svona efni má í mesta lagi vera 3% af efnismagni.

Brúnaskemmdir eru dæmdar og flokkaðar eftir sömu gildum og vankantur.

Kantsprungur og sprungur sem fara yfir brún mega ekki vera í FLOKKI OS og FLOKKI V.

Flatbeygja og skekkja sem jafnast út, eru leyfðar í efnisþykkt sem er 25 mm eða minna.

Myndir af gæðaflokkum OS I og OS II

(framhald)

Myndir af gæðaflokkum OS III og OS IV

Myndir af gæðaflokkum V og VI

FLOKKUR V – Fura

FLOKKUR V – Greni

FLOKKUR VI – Fura

FLOKKUR VI – Greni

Staðallinn ÍST EN 1611-1

Tafla 3 Flokkabreytingartafla. Áætluð tengsl milli ólíkra gæðaflokka ÍST EN 1611-1 og flokkanna í bókinni Gæðafjalir

Flokkunarreglur	Gæðaflokkar – Viðskiptaflokkar						
	OS				Fimmti flokkur	Sjötti flokkur	
Flokkun á timbri	I	II	III	IV	V ²⁾	VI	VII
ÍST-EN 1611-1							
4-hliða flokkun			G4-0	G4-1	G4-2 ²⁾	G4-3	G4-4
2-hliða flokkun ¹⁾			G2-0	G2-1	G2-2	G2-3	G2-4

¹⁾ 2-hliða flokkun, G2, notað sjaldan á Norðurlöndum.

²⁾ Algengasta byggingavaran.

Samkvæmt staðlinum um útlitsflokkun, ÍST EN 1611-1, er hægt að flokka hvort sem er bæði eftir breiðhlið og kanti eða eingöngu eftir breiðhliðinni. Flokkunin heitir þá G4 eða G2. Flokkunin fylgir töflu sem gefur upp timburgæðin á skalanum 0-4, þar sem 0 er best. Ei nn flokkur getur þá fengið einkunnina G4-2 sem þýðir 4 hliða útlitsflokkun á dæmigerðu byggingatimbri og samsvarar FLOKKI 5, fimmta flokki samkvæmt þessari bók. Áætlaður samanburður staðalsins við flokkunina í bókinni Gæðafjalir er gefinn upp í flokkabreytingatöflu 3 á bls. 76. G2 er flokkun sem helst er notuð á timbur til útflutnings en er sjaldan notuð á Norðurlöndum.

Takk